

HUMANISTISEN TIEDEKUNNAN TIETOSTRATEGIA
Seuranta- ja arviointiraportti syksy 2000
Uusien opiskelijoiden kurssi/ Maarit Ansela
8.1.2001

I TAUSTA

Humanistisen tiedekunnan tietostrategiassa on mainittu yhtenä tärkeänä tavoitteena lisätä opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniiikan taitoja. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi määriteltiin erinäisiä toimenpiteitä aloitettavaksi syksyllä 2000, mm. uusille opiskelijoille kohdennettu tieto- ja viestintätekniiikan perusteiden valinnainen kurssi (2 ov) sisältäen yhteisen ja aineryhmäkohtaisen osuuden. Erillinen opetuksen suunnitteluryhmä (Hurme, Taalas, Järvinen, Salavuo ja Teppo) laati uusien opiskelijoiden kurssista suunnitelmia. Kurssin rakenne muotoutui seuraavaksi: a) yhteinen osuus: Tiedot -luentojakso (pakollinen, 1 ov) ja Perustaidot -tukupaketti (valinnainen, 1 ov) sekä b) laitoksittain: Alakohtaiset taidot (pakollinen, 1-2 ov).

Tiedekunta palkkasi allekirjoittaneen osa-aikaiseksi koordinaattoriksi strategian käytännön toimenpiteiden toteuttamista ja käynnistämistä varten. Aloitin näissä tehtävissä varsinaisesti 28.8. Tietostrategia työryhmän sihteerinä toimimisen ohella koordinoitavaksi alueekseni tuli erityisesti uusien opiskelijoiden kurssi.

Raportoin seuraavassa tietostrategian edistymistä syksyllä 2000 uusien opiskelijoiden kurssin osalta: kerron tehdyistä toimenpiteistä, arvioin niitä sekä teen parannusehdotuksia. Arvioinnissa käytän hyväkseni myös opiskelijoiden kommentteja, joita keräsin kyselyn tuloksista (kooste LIITE 2), annetusta kurssipalautteesta (kooste LIITE 3) ja WebCT:n keskustelun alueen kirjoituksista.

II KOORDINOINNIN KÄYNNISTÄMINEN

Uusien opiskelijoiden kurssi on lukuvuonna 2000 valinnainen (valinnaiset kieli- ja viestintäopinnot). Kuitenkin strategiankin mukaan tätä valinnaista kurssia oli määrä markkinoida tehokkaasti laitoksille. Markkinointikampanja alkoi tiedotuskirjeen (päiväty 1.9.) lähettämällä etupäässä sähköpostitse tiedekunnan kaikille pääainelaitoksille: oto -tiedottajille, amanuensseille, assistenteille, laitoksien johtajille sekä hieman myöhemmin opiskelijatutoreille. Kirjeessä kerrottiin koko opintojakson rakenteesta, kaavailuista sisällöistä sekä kehoitettiin laitoksia tiedottamaan kokonaisuudesta uusille opiskelijoilleen. Alakohtaiset taidot ilmoitettiin olevan laitoksien vastuulla sekä sisällön että ajankohdan määrittämisen suhteen. Koordinaattorin tehtäviin syksyllä 2000 kuului kuitenkin auttaa laitoksia tuon suunnittelutyön käynnistämisessä ja tukea sitä. Tiedotuskirjeessä ilmoitin ottavani yhteyttä laitoksiin alkusyksyn aikana. Yhdeltäkään laitokselta ei puolestaan otettu minuun yhteyttä tiedotuskirjeen lähettämisen jälkeen esim. lisätietoja tiedustellakseen.

Tiedottaminen olisikin ollut viisaampaa aloittaa jo aiemmin. Vierailin syksyn aikana (viimeinen marraskuun lopulla) melkein jokaisella pääainelaitoksella,

lukuun ottamatta ranskan laitosta (ainoastaan puhelin- ja sähköpostiyhteys amanuenssiin) sekä musiikkitieteiden ja viestintätieteiden laitoksella, joilla oli jo olemassa alakohtaiset kurssinsa. Vaikka tarkoitukseni oli vieraillla laitoksilla lähinnä alakohtaisten taitojen kurssin suunnittelun aloittamiseksi, sain yleensä alkajaisiksi selittää myös tiedotuskirjeessä mainitut asiat uudelleen. Tämä ei välttämättä ollut tiedotuskirjeen vika. Itse tiedottamiskampanja sattui lukuvuoden kiireisimpään aikaan: lukuvuosi oli aluillaan ja saman aikaisesti käynnistettiin myös mm. koko yliopiston kattava laadun kehittämisen projekti. Syyskuun alku siis ei ollut paras mahdollinen ajankohta ilmoittaa tästä uudesta opintojaksosta ja edellyttää laitoksilta siihen liittyviä toimenpiteitä. Aikaa paneutua kirjeeseen ei kenties ollut. Kiireen lisäksi osittain syynä saattoi olla myöskin se, että palaverihin osallistui sellaisiakin, jotka eivät olleet tiedotuskirjettä henkilökohtaisesti ehkä saaneet.

Suurinta hankaluutta projektin käynnistämässä tuotti muutenkin, ettei opintojaksoon oltu kaikkialla ilmeisestikään etukäteen varauduttu. Kaikki laitokset eivät olleet omien sanojensa mukaisesti tietoisia, että tällaista opintojaksoa oli ylipäänsä kaavailtu ja että siinä on laitoksien järjestettäväksi määriteltäviä osia. Minulle itsellenikin tämä tuli yllätyksenä, sillä olin oletanut toisin; humanistisen tiedekunnan tietostrategiahan oli hyväksytty tiedekunnassa aiemmin samana vuonna. Aktiivinen tiedottamiskampanja olisi kenties ollut syytä aloittaa jo heti strategian hyväksymisen jälkeen. Yleensä ottaen kuitenkin yhteistyöni laitoksien kanssa syksyllä 2000 sujui suhteellisen hyvin käynnistämisen jälkeen: yhteyttä pidettiin molemmin suuntaisesti, tarjottuun suunnitteluapuun tarvittaessa myös tartuttiin ja omasta suunnittelutyöstä pääsääntöisesti tiedotettiin.

Laitoksilla haluttiin tietää tarkemmin kokonaisuudesta, etupäässä kenen vastuulla mikäkin osuus on ja kuka maksaa mitään; kyseltiin kuka sen opettaa ja millä resursein; luultiin, että opintojakson suunnittelulla olisi kiire jne. Keskusteluissa nousi esille osittain myös alakohtaisten taitojen suunnittelun hankaluus: ei oikein välttämättä aina tunnutu tietävän, mitä ne voisivat olla. Suunnittelussa ohjeeksi oli annettu laitoksien omista tarpeista lähteminen. Käytännössä usein opiskelijoiden tarpeina nähtiin kuitenkin perustaidot, joille opintokokonaisuudessa oli määritelty oma osionsa. Yhteisten keskustelujen aikana alkoi yleensä nousta esille erityistarpeitakin sekä opiskelun että ammattiin suuntautumisenkin kannalta. Käynnistämisen jälkeen oli syytä antaa laitoksien rauhassa tehdä omia suunnitelmiansa, joten loppusyksystä lähinnä ilmoitin tietooni tulleet sen hetkiset alakohtaiset suunnitelmat kaikille laitoksille (ks. s.17). Syksyn 2000 tavoitteeksi riittäneekin, että laitokset ovat määritelleet ajankohdan, jolloin alakohtaisia ryhdytään tarjoamaan alustavin suunnitelmin.

Jatkuvaa tiedottamista--sekä uusien opiskelijoiden opintojaksoon että yleensäkin tietostrategiaan liittyviä asioita--varten laadin humanistisen tiedekunnan tietostrategian verkkosivut, tiedekunnan "digitaalisen viidakkorummun" (www.jyu.fi/humdrum). Sinne on koottu yleiset tiedotusasiat, strategiadokumentti, muita dokumenttilinkejä sekä opetukselle oma karsinansa (uusien opiskelijoiden opintojakson kuvaukset ja sisältöjä, perustaitojen itsearviointilistat sekä itseopiskelumateriaalia ja linkkistöjä tietojen syventämistä varten samoin kuin suora linkki WebCT:n etusivulle). Verkkosivujen laatimisella oli kiire. Ne oli tehtävä mahdollisimman nopeasti, jotta laitoskierroksen alkaessa olisi lisää tiedotusmateriaalia esittää

selvemässä muodossa. Laitoksilla mm. tulostettiin suoraan verkosta tiedotusmateriaalia opiskelijoiden ilmoitustaululle.

Kaiken kaikkiaan tietostrategian viralliset sivut on otettu hyvin käyttöön: sivut ovat Solki-serverin (n. 90 kävijää/pv) eniten vierailut sivut. Myöhemmin syksyllä tietostrategian sivut linkitettiin myös humanistisen tiedekunnan varsinaisille sivuille sekä nähtäväksi kautta Internetin (aiemmin vain Intranetissä). Humdrumiin on nyt myös päivitetty linkki virtuaaliyliopiston verkkolehden sivuilta. Sivut ovat siten paremmin löydettävissä muitakin reittejä pitkin.

Ennen Tiedot -luentojakson aloittamista, tehtäväni oli myös perehtyä WebCT-oppimisympäristöalustaohjelman käyttämiseen kurssisuunnittelijan näkökulmasta. Koska ohjelma saatiin käyttöön vasta syyskuussa eikä atk-keskuksessa ei ollut vielä riittävästi valmiutta opastaa suunnittelussa, jouduin opettelemaan ohjelman käytön itse. Ennäti kuitenkin laatia suuremmista ongelmista WebCT-ympäristön luentosarjaa varten. Varauduin myös esittelemään ohjelmaa opiskelijoille luentosarjan aluksi, sillä atk-keskuksessa ei vielä kukaan puolesta välissäkään koettu olevan siihen valmiita. Jälkikäteen ajatellen onkin parempi, että kurssin WebCT -ympäristön suunnittelija esittelee oppimisympäristön, koska hän tuntee sen kuitenkin käytännössä paremmin. Atk-keskuksen WebCT-administraattori auttoi opiskelijoiden rekisteröinnissä ja muussa ohjelman hallinnoinnissa (mm. backup -kopiointi) erittäin kiitettävästi. Syksyllä järjestettiin tiedekunnan 20:lle henkilökunnan jäsenelle WebCT-koulutusta, mutta minulle tuo koulutus ei tarjonnut enää uutta WebCT-ympäristön suunnitteluun.

Tekniseltä kannalta päänvaivana oli pitkään datavideotykin saaminen Musican suureen saliin, jossa sitä ei ole vakiovarusteena. Tällaisella kurssillahan on erittäin todennäköistä, että jotkut luennoitsijat haluavat esittää sähköistä materiaalia. Erinäisten vaiheiden kautta saimme lainaan--kiitos Miikka Salavuon--musiikkitieteiden laitoksen kannettavan videotykin. Se oli tarpeellinen erityisesti ensimmäisellä luennolla, jossa opiskelijat perehdyttiin WebCT:n käyttöön. Myöhemmin emme tarvinneet joka luennolla tykkiä tai se oli varattu muuhun (pari kertaa). Kuitenkin jatkon kannalta olisi hyvä, että kampuksen suuret salit (Agoran salit olivat tällä kertaa varatut) olisivat esitysteknisesti "ajan tasalla" tai että tiedekunnassa olisi yhteisessä käytössä vähintään yksi kannettava datavideotykki.

III OPINTOJAKSON TOTEUTTAMINEN SYKSYLLÄ 2000 JA SEN ARVIOINTIA

a) Tiedot –luentosarjan pilotti

Luentosarjan pilotti järjestettiin 13.lokakuuta-1.joulukuuta perjantaisin klo.10-12. (paitsi 10.11. ei luentoja). Ensimmäisen opiskeluvuoden loppusyksy on jatkossakin suositeltava ajankohta tällaiselle luentosarjalle. Uudet opiskelijat ovat päässet riittävästi sisään omissa aineissaan ja pääaineiden muut kurssit ovat jo pitkällä. Keväällä voi olla enemmän kiireitä, ja tunnetusti opiskelijoiden

opiskeluteho on korkeammalla syksyllä. Lisäksi alkusyksystä on tarjolla tukipakettiryhmiä, jolloin perustaitojen opiskelu (alkaen syyskuun lopussa, joten opiskelu osittain samanaikaista luentojen kanssa) sekä mahdollisesti myös syksyn YLE14-luennot tukevat tämän opintojakson luentosarjaa. Jotkut laitokset saattavat myös haluta järjestää alakohtaisten taitojen kursseja 1.vuoden keväällä. Muutamat opiskelijat valittivat tosin luentopäivänä ollutta perjantaita, koska se on viikon viimeinen päivä ja väsymys painoi. Kuitenkin on jopa erittäin todennäköistä, että perjantai on ainoa toimiva päivä järjestää koko tiedekunnan kattava luentosarja. Kellonaika ennen puolta päivää, 10-12 toimi hyvin, vaikkakin joillakin laitoksilla saattaa olla pakollista opetusta tuolloin. Mikäli tuota aikaa halutaan muuttaa, olisi hyvissä ajoin tehtävä koko tiedekunnan kattava kartoitus ja pyytää—jos mahdollista--laitoksia varamaan jonkun tietyn ajan tätä luentosarjaa varten.

Ensimmäisessä tiedotuskirjeessä toivottiin laitoksien tiedottavan tästä opintojaksosta opiskelijoilleen. Luentosarjalle osallistuneiden opiskelijoiden mielestä (ks.LIITE3) tiedottaminen ennen luentosarjaa toimi hyvin. Ennen luentosarjan alkua opiskelijat kertoivat saaneensa kurssista tietoa omilta laitoksiltaan joko opetuksen yhteydessä (mm. viestintätieteet ja taidehistoria) tai ilmoitustauluilta, postituslistoilla sekä humdrumin verkkosivuilta. Parhaiten näistä näytti toimivan laitoksien yhteyshenkilön kautta tiedottaminen; ilmoitustauluillahan asia saattaa hukkuu muiden ilmoitusten alle. Syksyn kokemusten perusteella jatkossa olisikin viisainta, että alkutiedottaminen hoidetaan yhdyshenkilöiden kautta. Tähän voisi käyttää laitoksien omia opiskelijatutoreita, jotka kenties ovat itse jo käyneet tämän opintojakson tutoroidessaan uusia opiskelijoita. Tänä syksynä suurin osa tutoreista oli ilmeisesti jo ennättänyt lopettaa perehdyttämisensä, kun tiedotusmateriaali valmistui. Tutorit ovat mielestäni jatkossa aivan avainroolissa.

Tiedottaminen toimi opiskelijoiden mielestä hyvin myös luentosarjan aikana. Luentosarjan ensimmäisen luennon (ks. LIITE1) ensimmäinen puolisko oli varattu tiedottamisasioille: luentosarjan aikataulu, kurssille rekisteröityminen ja arviointi sekä WebCT- perehdytys. Muuten luentosarjan aikana pääasialliset tiedotuskanavat olivat humdrumin tiedotussivut, WebCT sekä allekirjoittanut. Olin kurssivastaavana paikalla jokaisella luennolla, mitä yleensä opiskelijat pitivät hyvänä sekä vastailin opiskelijoilta saamaani tiedusteleviin sähköposteihin ja WebCT:n keskustelualueelle tulleisiin kysymyksiin.

Ensimmäisen luennon pikagallupin mukaan lähes koko tiedekunta oli edustettuna luennolla: suurin osa—noin puolet--oli viestintätieteilijöitä, iso joukko (yli 20) tuli myös taidehistoriasta, jossa luentosarja oli pakollisena osana perusopintojen praktikumia (TAHP02). Ainoastaan venäjän ja saksan laitoksilta ei ollut opiskelijaedustajia. Luennot oli tarkoitettu uusille pääaineopiskelijoille, mutta olipa mukaan tullut muutamia sivuaineopiskelijakin muista tiedekunnistakin (pääaineet sosiologia ja kasvatustiede) sekä vanhempiakin opiskelijoita. Tänä syksynä tämä ei ollut mikään varsinainen ongelma, mutta kenties jatkossa, mikäli opintojakso on pakollisena, massaluennot uhkaavat paisua todella suuriksi, jos mukaan tulee muitakin kohderyhmiä. Jatkossa olisi kenties syytä rajata selvemmin kohderyhmäksi uudet pääaineopiskelijat, ja tarkentaa sitä alkutiedotuksessa. Tänä syksynä opiskelijoiden lisäksi myös laitoksien henkilökunta oli tervetullutta luentosarjalle. Paikalla olikin 3-4, joista yksi luentosarjan loppuun asti.

Kaiken kaikkiaan WebCT:n kautta rekisteröityneitä opiskelijoita oli n. 100. Ensimmäisellä luennolla poistui kesken n.10 opiskelijaa, mutta ei ole varmaa, jättivätkö he kurssin kokonaan aloittamatta. Kaiken kaikkiaan rekisteröinnin jälkeen keskeyttäneitä oli 17. Näiltä opiskelijoilta olisi ollut tärkeää kuulla, mistä syystä he päättivät näin. Kurssin hyväksytysti suoritti 84. Kurssille ilmoitautui uusia opiskelijoita vielä pitkälle ensimmäisen luennon, 13.10., jälkeenkin. Opintojaksoa suunniteltaessa ei ollut tarkkaa tietoa uusien opiskelijoiden taitotasoista (en saanut koskaan vastausta opiskelijalta, joka oli graduunsa kerännyt dataa myös humanistien tvt-osaamisesta). Perusoletuksena kuitenkin oli, että opiskelijat ovat tasoiltaan hyvin heterogeeninen joukko. Luentosarjan aikana tehty kysely (ks. LIITE2) osoitti tämän oletuksen pitävän paikkansa. Luennoitsijoita pyydettiin ottamaan oletettu heterogeenisyys huomioon.

Liitteessä 2 olevasta kyselystä käy ilmi, että perustaidoiltaan suurin osa opiskelijoista asettui tekstinkäsittelyn ja sähköpostin suhteen akselille hyväriittävä ja käyttöjärjestelmän sekä www-verkkoviestinnän suhteen akselille riittävä - jonkun verran. Täysin nollatason opiskelijoita oli opiskelijoiden omien arvioiden mukaisesti vain muutama. Tosin kyselyyn ei vastannut kaikki kurssille osallistuneet (vastauksia n.60). Tämän syksyn osallistujajoukosta oli myös huomattavan suuri osuus viestintätieteilijöitä. On hyvin todennäköistä, että nämä opiskelijat ovat varsin pitkälle edistyneitä tieto- ja viestintätekniikan perusteissa. Näin ollen kurssipalautteen ja kyselyn tuloksissa saattaa olla hieman eri painotuksia kuin, jos mukana olisi ollut kaikki tiedekunnan uudet opiskelijat. Tulevaisuudessa uudet opiskelijat ovat varmaan edelleenkin heterogeeninen joukko. Kuitenkin tämän vuoden opiskelijoiden keskimääräinen tieto -ja viestintätekniikan perusteiden taitotaso oli korkeampi kuin mitä alunperin oletettiin. Näitä tietoja voidaan pitää suuntaa antavina ja olettaa myöskin, että tulevaisuudessa kohderyhmän heterogeenisyys saattaa jopa tasoittua. Jatkossa (pakollisen?) luentosarjan sisältöjä ja tavoitteita suhteessa oletettuun kohderyhmään olisikin hyvä hieman tarkistaa. Kultaisen keskitien löytäminen ja eriyttäminen ovat seuraavina vuosina joka tapauksessa haasteita suunnittelulle.

Opetuksen suunnitteluryhmä oli laatinut rungon luentosarjan näkökulmista ja mahdollisista luennoitsijoista. Sisällöiksi luentoihin oli kaavailtu näkökulmia kirjastolta, informaatioteknologian tiedekunnasta sekä humanisteilta viestinnän, opetuksen sekä sisällöntuotannon eri alueilta. Luentosarjan nimeksi laitettiin "Humanisti tietoyhteiskunnassa - inhimillinen tekijä". Nimellä haluttiin koota eri näkökulmat yhden suuren teeman alle, muodostaa punainen lanka. Tämän jälkeen olikin tarpeen määritellä hieman tarkemmin teemoja, joita asiantuntijaluennoitsijat voisivat näkökulmistaan lähestyä. Näitä olivat: "pehmeä" vs. "kova" vai "jotain siltä väliltä", opiskelu, työelämä, ja tulevaisuus, asiantuntijuus, terve kriittisyys tietoyhteiskuntakehitykseen. Tavoitteena oli Studia Generalia -tyyppinen luentosarja, joka herättää kuulijakuntaa näkemään humanismi ja humanistin rooli tietoyhteiskunnassa laajemminkin kuin "perinteisellä" tavalla sekä luoda positiivisia (mutta myös kriittisiä) mielikuvia tekniikan tuomiin mahdollisuuksiin. Näin eri näkökulmien kautta välillisesti haluttiin myös tukea tietostrategiassakin mainittua tavoitetta: kannustaa opiskelijoita opiskelemaan erilaisia aineyhdistelmiä.

Opiskelijoiden kurssipalautteessa (ks. LIITE3) näkyy porukan heterogeenisyys. Sinänsä kurssin ajatusta, runkoa ja konseptia pidettiin hyvänä. Itse luennot kuitenkin herättivät monenlaisia mielipiteitä, ja samoista asioista sekä moitittiin että kiiteltiin. Varsinkin molemmissa ääripäissä—pitemmälle edistyneet ja "nollakerholaiset"-- on suunnittelun kannalta haasteellisin porukka. Syksyllä 2000 hankalimmaksi kohderyhmäksi osoittautuivat erityisesti ne pitemmälle edistyneet opiskelijat, joille luentosarja oli kaiken lisäksi pakollinen. He toivoivat jo nyt syventävää ja syvällisempää tietoa, ja he kokivat usein, etteivät saaneet luennoilta uutta tietoa ja että ne sisälsivät heille jopa itsestäänselvyyksiä (tätä tosin keskustelualueen keskustelu paikkasi hieman). Näillä opiskelijoilla oli odotuksetkin luentosarjaa kohtaan huomattavasti korkeammat kuin muilla. Luennoilla tulikin yleiskäsitteiden esittelyä, mikä taas oli jatkumon toisessa ääripäässä oleville nollatason opiskelijoille tuiki tärkeää. He puolestaan tuntuivat saavan paljonkin, vaikkakin muutama edelleenkin valitti ymmärtämisiongelmissa (terminologian puuttumisen vuoksi). Näiden ääripäiden väliin mahtui sitten monenlaista kirjoa. Yleensä ottaen, jos odotukset luentosarjan suhteen olivat melko matalalla tai niitä ei ollut lainkaan, kurssi koettiin pääsääntöisesti positiivisena yllätyksenä, ja luentoja pidettiin yllättävän hyvinä.

Periaatteessa ajatuksena oli aloittaa yleisimmillä, kulttuurisilla aihealueilla ja siirtyä sitten kohti tarkempia rajauksia (ks. LIITE1). Tämä ei kuitenkaan toteutunut käytännössä täysin, sillä muutaman luentoajankohdan määräytyminen oli kiinni luennoitsijoista. Esim. kirjaston yleinen tietoyhteiskunnanäkökulma jouduttiin sijoittamaan lähes kurssin loppuun, sillä luennoitsijalle ei käynyt muu ajankohta. Tämä luento, ainakin tarjotulta sisällöltään, olisi ollut paikallaan sarjan alkupäässä. Luennoille tulikin jonkin verran päällekkäisyyttä, josta jotkut varsinkin pitemmälle edistyneet opiskelijat valittivat. Jatkossa olisi hyvä yrittää järjestää luennoille selkeä eteneminen yleisestä spesifimpään sekä niin, että yleiskäsitteet, terminologia (esim. mikä on internet?) tulee heti alkupäässä, jopa ensimmäisellä johdatteluluennolla. Tai niin, että jokaisen luennon aluksi käytäisiin läpi luennolla esiin tulevat tekniset ja muut käsitteet. Jos lähdetään siitä oletuksesta, että peruskäsitteet ovat kuulijakunnalle jo melko tuttuja, niiden käsittelyyn ei kannata käyttää liian paljon aikaa. Ne opiskelijat, jotka tarvitsevat enemmänkin teknisen puolen ja terminologian petrausta, kannattaa tulevaisuudessa opastaa YLE14-luennoille (Johdatus tietojenkäsittelyyn) heti alkusyksystä.

Nämä humanisteille suunnatut luennot kannattaisi profiloita entistä selvemmin ja kauttaaltaan näkökulmaluennoiksi: mikä humanistin rooli tietoyhteiskunnassa on ja voisi olla tulevaisuudessa yleisimpiä asioita tietenkään kokonaan unohtamatta. Syksyllä 2000 suurin osa opiskelijoista piti eniten luennoista, joilla luennoitsijat selvästi kertoivat omasta osaamisestaan ja asiantuntijuudestaan (esim. Lukka ja Taalas). Sisällöntuotannon näkökulmista olisin itsekin toivonut enemmänkin tämän tyyppisiä luentoja, jossa luennoitsijat olisivat tuoneet esille "kissejään" ja kertoneet niistä sekä kenties tulevista projekteista jne. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla, millaista heidän asiantuntijuutensa sisällöntuotannossa on ja millaista humanistin roolia he itse ovat lähteneet toteuttamaan tietoyhteiskunnassa.

Luentosarja oli lähtökohdiltaan studia generalia –muotoinen eikä siten ollut tarkoitettukaan perinteiseksi tietopaketti. Joillekin opiskelijoille tämä idea ei

oikein tuntunut valjenneen, ja he jäivät palautteessaan miettimään luentojakson tavoitteita ja punaista lankaa. Kurssillahan ei ollut varsinaisia tarkasti määriteltyjä oppitavoitteita eikä sen päätteeksi ollut tenttiä tms. Kurssin tavoitteita voisi kyllä jatkossa täsmentää opiskelijoille: mihin kurssilla pyritään eli ei halutakaan antaa valmiita vastauksia vaan tärkeää on ajatella itse. Opiskelijoilla taitaa olla melko vähän tämän tyyppisiä yleisiä näkökulmaluentoja, mikä luonnollisesti vaikuttaa opiskelijoiden odotuksiin. Ei ihme, että tuhtia tietopakettia odottanut opiskelija saattoi pettyä.

Tässä mielessä luentosarjan yleisnimi –Tiedot—ei ole paras mahdollinen, sillä se viittaa juuri perinteiseen tiedonjakelufunktioon. Ehkä tulisikin puhua pelkästä luentosarjasta, jolla voi olla vuosittain erilaisia nimiä—tänä vuonna siis ”Humanisti tietoyhteiskunnassa - inhimillinen tekijä”. Myös koko opintojakson nimi tässä yhteydessä sotki opiskelijoita. ”Tieto- ja viestintätekniikan perusteet humanisteille” antaa ymmärtää luentojenkin sisältävän kaikki perustiedot. Lisäksi muutamat opiskelijat, jotka osallistuivat vain luennoille, odottivat enemmän käytännönläheisyyttä luentosarjalta ja vähemmän teoreettisuutta. Pelkkiin luentoihin osallistuminenhan on pilottivuonna mahdollista; näin ollen niihin latautui aika paljon vääriäkin odotuksia. Jatkossa tämä korjautunee, kun opiskelijat saavat aiemmin ja selvempää tietoa koko opintokokonaisuudesta ja sen yksittäisten osioiden suhteista toisiinsa (pakolliset luennot ja alakohdaiset sekä valinnainen perustaitojen tukipakettimahdollisuus).

Opiskelijat toivoivat myös tarkempia kuvauksia sisältöihin. Syksyllä 2000 heillä ei ollut muuta tietoa luennoista kuin niiden nimi, yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Luentosarjan tavoitteen selvempi määrittäminen selventänee osaltaan myös sisältöodotuksia. Kuitenkin luennoitsijoiden olisi syytä antaa joku kuvaavampi nimi luennoilleen. Jos luennon nimi on pelkkä ”multimedia”, se herättää kuulijoissa hyvinkin laajoja ennako-odotuksia. Tänä syksynä kävi jopa kerran niinkin, että lopullisen luennon nimi ja aihe osoittautuikin muuksi kuin etukäteen oli ilmoitettu. Tarkemmat sisältökuvaukset virittelevät odotuksia, herättelevät aiempia tietoja; jos tarkempia kuvauksia ei ole antaa, sisältöä voisi edes hahmotella vaikka luennon nimessä. Kenties luennoitsijat voisivat jatkossa jopa antaa opiskelijoille pohdittavaksi alustavia aiheita, joilla tulevia sisältöjä voi lähteä virittelemään. Näin oppimisprosessia voisi lähteä tukemaan ja ohjaamaan jo ennen varsinaista luentoa.

Näkökulmaluentosarjan arviointi on hankala asia määrälliseltä kannalta. Laadullista arviointia ei ollut tarkoituskaan suorittaa. Mutta kun tenttiä ei ole tarkoitus pitää, millä (määrällisillä) perusteilla opintoviikko jaetaan?. Opintoviikkohan on opiskelijoiden tuloksellisuuden mittari, ja motiivi osallistua opintoviikottomalle luentosarjalle on todennäköisesti melko matala. Tänä vuonna arviointitarkoitukseen käytettiin WebCT:tä ja keskustelualuetta (ks. s. 8-14). Täysin ongelmitta se ei kuitenkaan mennyt. Tulevaisuudessa olisikin mietittävä toimivampi keino myöntää opintoviikko. Pelkkä osallistuminen ei varmaankaan riitä, sillä luentopakkoa ei ole. Näin ollen luennoilla kiertävät osallistumislistat eivät olisi järkevä peruste myöntää opintoviikko. WebCT:n käyttäminen (ja osittain itse vaihteleva tasoiset luennotkin) taasen johti tilanteeseen, että luennoilla kävi vähemmän porukkaa kuin kurssille oli rekisteröitynyt tai luennoilta jopa lähdettiin kesken kaiken pois, jos niillä istuminen koettiin ajanhukaksi. Jotkut opiskelijat todennäköisesti eivät käyneet kuin parilla luennoilla, ja osoittivat aktiivisuutensa keskustelualueella. Opiskelijat

itsekin kommentoivat, kuinka "helpolla" opintoviikon voi saada osallistumatta yhdellekään luennoille vaan lukemalla ja kirjoittamalla keskustelualueelle.

Luennot olisikin saatava mahdollisimman monille itsessään ja sisällöltään palkitsevimiksi, että niihin osallistuttaisiin aktiivisemmin. Tämän lisäksi esim. luennoitsijat voisivat antaa luentojen loppuksi pieniä tehtäviä tms. opiskelijoille jatkotyöstettäväksi esim. WebCT:ssä. Luennot ja keskustelualue tms. olisikin hyvä kytkeä paremmin yhteen. Etenkin jos luentosarja on jatkossa kaikille pakollinen, olisi syytä tarkentaa luentosarjan suhdetta arviointiin ja opintoviikon jakamiseen. Laadullista arviointia ei tentin tai opintopäiväkirjankaan kautta ole edelleenkään syytä ottaa käyttöön.

WebCT:n kurssin kotisivulle oli mahdollista viedä myös luentojen oheismateriaalia: käytetyt kalvot, diat tms. Eräs opiskelija tiedustelikin tätä jo ennen luentosarjan alkua. Oheismateriaalin verkkoon laittaminen osoittautui kuitenkin todella tarpeelliseksi. Se auttoi erityisesti niitä, jotka eivät päässeet kaikille luennoille (ei luentopakkoa), joten verkko tuki mainiosti itseopiskelua. Oli myös hyvä, että kurssille myöhemmin mukaan tulleet opiskelijat saivat verkossa olevan materiaalin kautta tietoa alkupään luennoista. Tästäkin syystä jokaisesta luennosta olisi ollut tarpeellista saada jokin kooste verkkoon. Varsinaisesti opiskelijoita kehoitettiin luennoilla enemmänkin kuuntelemaan ja keskustelemaan kuin kirjoittamaan kalvoja sanasta sanaan. Kurssilla ei ollut varsinaisia oppitavoitteita, joten tarkat muistiinpanot eivät olleet edes välttämättömiä. Verkon kautta luentojen kalvoihin on kuitenkin mahdollista tarvittaessa palata uudelleen. Kaikkien luennolla esitettyjen asioiden muistiin palauttaminen olisi kenties saattanut olla hankalaakin ilman mitään tätä apuvälinettä. Oheismateriaali tuki myös oppimistyyliään hitaampia, pohtivampia opiskelijoita, jotka saattoivat vielä viivästetysti palata luennolla puhuttuihin aihepiireihin.

b) Kurssin monimuotoistaminen verkon avulla: WebCT-keskustelualue

Kuten yllä jo mainitsinkin, luentojakson arvioinnin välineenä käytettiin ensisijaisesti WebCT-ohjelman avulla luotua oppimisympäristöä. Ensinnäkin kurssirekisteröityminen oli osana arviointia. Jokainen opiskelija hankki itse (humdrumissa olleen ja ensimmäisellä tunnilla esitellyn opastuksen avulla) käyttäjätunnukset ja ilmoittautuivat kurssille itse suoraan atk-keskuksen hallinnoijalle. Vain parille opiskelijalle tämä tuotti lieviä ongelmia; suurin osa pystyi sähköpostitse hankkimaan tunnukset ja kirjautumaan WebCT:n sisään. Lähinnä ongelmaksi osoittautui salasanan muuttaminen, joka tuli tehdä itse. Siihen ei annettu erikseen opastusta eikä ohjelman (englanninkieliset) ohjeet ehkä riittäneet kaikille. Opiskelijat kysyivät minulta sitten lisäohjeita. Verkkoon (humdrumin tiedotukseen) tulisi tarkentaa ohjeistusta ainakin salasanan vaihdon suhteen.

Tämän lisäksi opiskelijoille ilmoitettiin kurssin suorittamisen edellyttävän aktiivista osallistumista. Käytännössä tuo tarkoitti, että sekä luennoille että keskustelualueelle osallistuttaisiin. Luento-osallistumista ei kuitenkaan erikseen

kontrolloitu. Opiskelijat tietenkin kysyivät, mitä aktiivisuus WebCT:n suhteen tarkoittaa. Pyysin heitä lukemaan viestejä ja kirjoittamaan vähintään yhden viestin/luento/aihekokonaisuus. WebCT:n kotisivuille nostin tätä varten työkaluksi keskustelualueen, jonka jaoin seitsemään pienempään ryhmään, kullekin luennoille omansa. Näiden lisäksi käytössä oli yleinen main-alue sekä hieman myöhemmin lisäsin "vapaasataman" yleiseksi keskustelupaikaksi. Main-alueelle ohjasin kurssin edetessä esim. teknisempien asioiden kysymyksiä, joihin kuka tahansa saattoi halutessaan vastata.

Pääasiallisena perusteluna tekniikan tukeman keskustelualueen käyttämiselle oli sen tuomat mahdolliset lisäarvot luento-opiskeluun. Perinteistä luentomallia haluttiin monimuotoistaa tarjoamalla mahdollisuuksia kahdensuuntaiseen viestintään: sekä luennoitsijoiden ja opiskelijoiden välillä että opiskelijalta opiskelijalle. Kutakin luennoitsijaa pyydettiin olemaan käytettävissä n. viikon verran luennon jälkeen vastaamaan kysymyksiin, kommentoimaan ja kenties virittelemään jatkokeskustelua. Kaikki luennoitsijat lähtivät kiitettävästi mukaan tähän kokeiluun; itse olin myös kanssakeskustelijana alusta loppuun. Tekniikan avulla oli siis tarkoitus jatkaa luennolla alkanutta keskustelua. Varsinaisilla luennoilla monet opiskelijat olivatkin todella aktiivisia, kyselivät ja kommentoivat paljon. Itse asiassa eräs (todennäköisesti hieman vanhempi) opiskelija arveli palautteessaan seuraavasti: "WebCT:n ansiota on varmaankin, että luentosarjan suorittajat ovat 'tottuneet' keskusteluun: tämä on ainoa kurssi, jolla olen nähnyt tapahtuvan niin, että luennoitsijan pyytäessä keskustelua, sitä myös syntyy." Tässäkin mielessä luentosarja ei siis ollut aivan niitä perinteisimpiä.

Opiskelijat hyväksyivät ajatuksen keskustelualueen käytön kaksisuuntaisen viestinnän mahdollistamiseksi. Kyllähän opintojakson nimenkin perusteella saattoi jo päätellä, ettei tekniikan käyttö kurssilla olisi pelkästään itsearvoista. Useiden opiskelijoiden mielestä tekninen oppimisympäristö itse asiassa sopi tälle kurssille oikein hyvin. Oli hyvä, ettei liikuttu aivan yksinomaan teoreettisella tasolla (vaikkakin jotkut opiskelijat olivat sitä mieltä, että teoriaa oli liikaa ja kaipasivat enemmän käytäntöä). Eräs opiskelija totesi: "Verkkokurssi on n+1 kertaa parempi tapa perehtyä tietotekniikkaan kuin kurssipäiväkirja".

Koska luennoilla eivät kaikki voineet, osanneet tai halunneet kysyä tai kommentoida, keskustelualue tarjosi mahdollisuuden viivästettyyn, ajasta ja paikasta riippumattomaan viestintään. Tämä hyödytti erityisesti sellaisia opiskelijoita, jotka ovat tottuneet kuuntelemaan ja sen jälkeen pohtimaan asioita rauhassa. Väline tuki tässäkin mielessä erilaisia oppimis- ja oppijatyylejä. Jotkut kertoivat myös, etteivät ole koskaan tottuneet tuomaan omia ajatuksiaan esille, vaikka niitä olisikin; kasvoton viestintä välineen avulla laski muutaman opiskelijan kynnystä tuoda ajatuksiaan julki. Näin yllä mainittu määrällinen vaatimus "pakotti" heitäkin kenties tuomaan enemmän ajatuksiaan esille, jakamaan niitä muillekin.

Tärkein syy määrälliseen—yksi kirjoitus/aihekokonaisuus--määrittelyyn oli perehdyttäminen tekniikan käyttöön. Tässä taas palataan oletukseen, että joukossa on myös tekniikkaa vierastavia ja lähes nollatason opiskelijoita. Kurssilla olikin sellaisia, jotka omien sanojensa mukaan vierastivat tekniikkaa tai jopa pelkäsivät sitä. WebCT-alueelle osallistumisen kautta nämäkin

opiskelijat saivat onnistumisen kokemuksia ja tekniset kynnykset alentuisivat. Tämä tavoite toteutuikin monen heikommat lähtökohdat omaavan opiskelijan kohdalla. Jotkut jopa myönsivät --lievän alkupelästymisen jälkeen--pienen pakotuksen olevan vain hyvästä. Mieli saattoi myös muuttua kurssin aikana: "Aluksi mietin, että aika turhaa lähteä joka kerran jälkeen keksimään tikusta asiaa, jos mitään ei tule mieleen. Sittemmin tajusin, kuinka hyvä idea tämä oli. Olen päässyt tämän avulla pintaa syvemmälle tietokoneiden maailmassa osallistumalla minulle uusiin keskusteluryhmiin."

Keskustelut lähtivät vilkkaasti liikkeelle, joten määrällisyys ei ollut ainakaan alussa keskustelua ohjaava tai rajoittava tekijä. Alkuoletus, että tällainen keskustelu olisi vaatinut joitain erikoisia keinopolttoja syntyäkseen, osoittautui vääräksi. Ensimmäinen, mediakulttuurista käsittelevä, luento oli sille hyvä lähtölaukaus. Asiakokonaisuutta oli helpompi lähestyä sateenvarjoluennon kautta, joka käsitteli laajempia tietoyhteiskuntakysymyksiä kriittisestikin. Luentosarjan edetessä, keskustelun volyyymi väheni. Tämä saattoi johtua tietystä luentojen päällekkäisyydestä ja siitä, että alussa asioita oli jo omaehtoisesti pohdittu melko laajasti. Lisäksi saattaa olla, että tarkempien aiheajauksien sisällä on vaikeampi kommentoida, jollei ole paljoa omaa kokemusta esim. sisällöntuotannosta.

Myös väsymys saattoi iskeä. Viestejä oli paljon luettavana. Opiskelijat, jotka eivät olleet vierailleet keskustelualueella muutamaan päivään, saattoivat kokea suoranaista infoähkyä: uusia viestejä oli parhaimmillaan vastassa satakkin. Lisäksi yhtään pienryhmää ei suljettu vaan kaikki pidettiin auki, jotta niillä saattoi vielä myöhemmin käydä kommentoimassa. Mikäli aiempia viestejä ei itse sulkenut (kone näyttää vain uudet viestit), kaikki aiemmat viestit olivat esillä samassa näkyvässä, mikä saattoi lisätä ahdistavaa vaikutelmaa.

Kaiken kaikkiaan viestejä kertyi joulukuun loppuun mennessä lähes 900. Keskimäärin jokainen kurssin suorittanut kirjoitti siis yli 10 viestiä. Kuitenkin heterogeenisessä porukassa on monenlaista osallistujaa. Kurssin aikana muodostui selkeästi neljä osallistujatyyppeä: 1) todella aktiiviset: mukana luennoilla myös keskustellen, lukivat lähes kaikki viestit ja kirjoittivat reilusti yli "minimin"; 2) keskisarja: lukivat suurimman osan ja kirjoittivat minimin tai hieman yli; 3) "suorittajat": lukivat vain murto-osan toisten viesteistä ja kirjoittivat tasan minimimäärän viestejä ; ja 4) keskeyttäjät: osallistuminen lopahti kesken. Kaksi aktiivisinta osallistujaa erottuivat selvästi muista ja lisäksi myös tavallaan toisistaan: molemmat miesopiskelijat olivat erittäin tietäväisiä ja osaavia teknisesti, mutta siinä missä toinen oli tekniikan suhteen (perustellusti) innostuneempi, toinen suhtautui siihen erittäin kriittisesti ja välillä hyvin (perustellusti) skeptisestikin.

Jännite "pehmeän ja kovan" välillä heijastui muutenkin keskustelun alueen kirjoittelussa. Tietoteknisesti edistyneemmät pystyivät tuomaan keskusteluun laajempia ulottuvuuksia, ja heidän kriittisyytensäkin kumpusi enemmänkin kokemuspohjalta kuin pelkästään tunteenomaisena reaktiona outoon ja tuntemattomaan—johonkin jota ei hallita ja joka ahdistaa. Vähemmän tietotekniikkaa hallitsevien viesteissä näkyi kahta ajatusmallia: tekniikan vaikeus/siihen liittyvät ongelmat ylikorostuivat tai sitten siihen suhtauduttiin yli-intomielisesti. Sekä kriittiset että kokemuksen puutteetta kielivät näkökulmat

törmäsivät mielestäni sangen terveellä tavalla WebCT:n keskusteluissa. Heterogeenisyys toi rikkautta keskusteluun.

Jotkut kokivat itse kurssin mielenkiintoiseksi, mutta keskustelualue koettiin negatiivisesti, ainoana syynä: oma kielteinen asenne. Toiset taas eivät innostuneet luennoista, mutta kokivat saaneensa keskustelualueelta paljonkin uutta ja mielenkiintoista ajateltavaa. Ja sitten oli niitäkin, jotka suhtautuivat lähes kaikkeen negatiivisesti, koska eivät tuntuneet oikein saavan odotuksilleen vastinetta. Kynnyskysymykseksi joillakin nousi loppujen lopuksi kurssin pakollisuus: n. 30:lle opiskelijalle luento oli pakollinen, kun muille se oli valinnainen. Joku kommentoikin, että kurssiin olisi suhtautunut eri tavoin, jos se olisi ollut valinnainen. Tämä onkin syytä muistaa, jos luentosarja aiotaan jatkossa pakolliseksi. Odotukset nousevat entisestään; käytetylle ajalle halutaan kunnon vastinetta.

Vaikka suurin osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että tentin poisjääminen tällä kurssilla oli hyvä asia, muutamat suhtautuivat ristiriitaisesti WebCT:n käyttämiseen arvioinnin välineenä. Tällä viitattiin nimenomaan kirjoittamisen määrälliseen vaatimukseen, jonka jotkut lähinnä kurssin loppua kohti alkoivat kokea "pakkopullana". Tavoitteena alunperin oli, että tämä määrällinen vaatimus pikku hiljaa olisi unohtunut, ja opiskelijoiden keskustelua ohjaisi enemmänkin heidän sisäinen halunsa ja motivaationsa. Mutta on selvää, ettei kaikkia keskustelu kiinnostanut samalla tavalla. He kirjoittivat tasan minimimäärän saadakseen kurssin vain "läpi". Toiset taas kirjoittivat enemmänkin, jopa niin paljon, että muutamat muut ehdottivat taas keskustelumäärälle yläkattoa, siis maksimimäärää. Tai ehdoteltiin, että parempi olisi esim. osallistuminen 3 kertaa tai minimivaatimuksen poistaminen kokonaan. Jotkut opiskelijat taasen arvelivat, olisiko keskustelualueella loppujen lopuksi ollut luettavaa, jos se olisi jäänyt opiskelijoiden vapaaehtoisuuden varaan. Kuitenkin, kuten edellä mainitsin, välineen käytölle oli myös muita tarkoituksiperiä kuin aktiivisuuden arviointi.

Keskustelujen aihepiirit olivat vapaita, lähinnä opiskelijoiden omien aihevalintojen kautta alkaneita. Jotkut aiheet herättivät pitkiäkin keskustelupolkuja, toiset taas jäivät yhteen kannanottoon. Useimmat opiskelijat tuntuivat loppujen lopuksi kokevan keskusteluilmapiirin melko rentona. Keskustelualueella tuli kuitenkin muutamia kommentteja myöskin siitä, että kirjoitusten tulisi olla jotenkin "tieteellisiä". Rima oli siis joillakin suhteellisen korkealla. Kehotin pitämään sitä vähän alempana. Totesin, että sivu- ja oikopolut ovat sallittuja sekä aasinsillat, jotta keskusteluun löytyisi uuttakin. Joillekin osallistumisen rima oli tekninen: valitettiin, että joka luennon jälkeen koneille joudutaan jonottamaan, jolloin osallistuminen keskustelualueelle alkoi viedä liikaa aikaa ja energiaa.

Pääsääntöisesti alueella käytiin hyvätasoista keskustelua monista kiinnostavista aiheista. Aika ajoin keskustelut kuitenkin vaihtelivat laadulliselta tasoltaan, mikä saattoi olla ainakin osittain kurssille motivoitumattomien ansiota. Muut opiskelijat pistivät tämän asian nopeasti merkille. Heidän mielestään keskusteluun alkoi ilmaantua liikaa "mutu -tuntumaa" eli lähinnä mielipiteitä samaa mieltä - eri mieltä. Jotkut väheksyivät näitä viestejä, ja arvokkaaksi nähtiin lähinnä tietopuolinen keskustelu. Tätä ehkä saattoi vahvistaa viestien suuri määrä, jolloin joistakin tuntui turhauttavalta lukea useita "olen samaa

mieltä” viestejä, kun viestit eivät välttämättä tuoneet uutta keskusteluun vaan toistivat samaa hokemaa. Halusin kuitenkin ohjata keskustelukulttuuria suvaitsevaisempaan suuntaan. Perustellut mielipiteen ilmaukset kuuluvat myös keskusteluun, ja ne tulee sallia. Subjektiviiset mielipiteet saavat aivan erilaisia painoarvoja, kun useampi ihminen on samaa mieltä tai sitten eri mieltä kirjoittajan kanssa.

Keskustelukulttuurille oli mielestäni muutenkin tärkeää, että oli lupa tuoda asioita esille moniäänisesti, uskaltaa olla asioista omaa mieltä, eri mieltäkin, perustellusti. Kaikesta ei tarvinnut olla kaikkien kanssa samaa mieltä. Jopa pienimuotoisia väittelyitäkin käytiin opiskelijoiden kesken. Subjektiviisilla kannanotoilla on merkitystä jopa yliopistossakin eli voidaan keskustella monella tasolla ja tavalla. Liiallinen faktojen ja tiedollisen puolen korostaminen olisi saattanut sitä paitsi asettaa kirjoittajille kynnyksiä. Kynnyskysymyksiksi nousikin heti, jos sanomista koettiin valvottavan liikaa, esim. jos joku erehtyi puhumaan kielivirheistä tai ehdotteli kielenhuoltoa keskustelualueelle.

Jokainen osallistui kuitenkin keskusteluun omien kykyjensä mukaan, tosin jotkut varmaan olisivat osanneet enemmänkin, mutteivät olleet kovin kiinnostuneita keskustelemaan. Sekä kirjoittamiseen että lukemiseen suhtauduttiin hieman liian orjallisesti, kun niihin asennoiduttiin instrumentaalisen motivaation kautta. Kirjoittajia ja lukijoita on monenlaisia ja –tasoisia. Kirjoittelun motivaation ja tasovaihtelun suurin syy lienee harjaantumattomuus. Verkko-opiskelu on monille verrattain uutta, ja verkkoviestintäkin koettiin jotenkin hyvinkin erilaiseksi kuin viestintä yleensä. Esim. jotkut valittivat kaikkien viestien lukemisen olevan rasittavaa, mutteivät muistaneet lukemisenkin muotoja olevan useita elävässä elämässäkin: kaikkia tekstejä ei lueta sanasta sanaan vaan valikoidaan, pikaluetaan jne. Kahlaaminen joka puolelta päällekyvässä tietotulvassa vaatii joka tapauksessa karsintaa, valintaa ja omakohtaista valikointia, jotta infoähkyttä osaisi välttyä. Tästä, verkkoviestinnän lainalaisuuksista ja keskustelukulttuurista yleensäkin, olisikin seuraavalla kerralla opiskelijoiden kanssa yhdessä määritellä pelisäännöt kurssin alkajaiseksi, ja samalla tarkentaa kurssin tavoitetta tässäkin mielessä (millainen keskustelu on toivottavaa jne.). Esimerkiksi keskustelualueelle voisi laittaa pelisääntöjä ja muuta ohjeistusta tervetuloviestiksi, joista voi vielä kysyä opiskelijoiden mielipidettä.

Opiskelijat ovat hyvin erilaisia kyvyiltään ajatella, analysoida, yhdistellä, käsitteellistää asioita, käyttää mielikuvitustakin varsinkin opiskelujen alkuvaiheessa. Tämä varmaankin heijastui keskusteluihin: väitettiin, että joku on jo sanonut aiotun kommentin tai ettei tule mitään uutta mieleen. Tässä onkin syy, miksi vapaan keskustelun ”vapaasatama” liitettiin osaksi keskustelualuetta: sinne saattoi purjehtia, jollei ollut varsinaisella alueella paljoa sanottavaa. Kuitenkin opiskelijoiden kommentit kielivät jälleen kerran harjaantumattomuudestakin. On vaikea todella uskoa, että aihepiiri olisi tyhjentävästi parissa keskusteluoksessaa käyty läpi, ettei siitä olisi enää mitään sanottavaa. Jatkossa keskustelualueen kehittämisessä tulisikin ottaa huomioon opiskelijoiden ajattelun, keskustelukyvyn sekä kirjoittamisen ja lukemisen taitojen ainakin välillinen kehittäminen.

Luennoitsijat voisivat vaikkapa antaa poleemisia aiheita keskusteltavaksi ennen luentoja, niiden aikana sekä niiden jälkeen keskustelualueen pienryhmiin.

Erilaiset luentojen aihepiireihin liittyvät tehtävät voisivat olla ongelmanratkaisutyyppisiä, kenties tuotostakin vaativia (esim. etsiä hyviä ja huonoja www-sivuja ja perustella). Keskustelualueelle voisi myös yhdistää pienimuotoisia kollaborointitehtäviä, jotka sitten purettaisiin kaikille verkossa ja annettaisiin palautetta. Luentojaksoissa voisi olla tauko tai pari, jolloin tehtävät ja keskustelut olisivat tuotettavana, kun kasvokkain tai muuten ei nähtäisi edes luennolla. Opiskelijoita voisi myös ohjata väittelemään jostakin asiasta ja harjoittaa heidän argumentointi/perustelutaitojaan. Tehtävät voisivat olla myös aivoriihiä/ongelmalähtöistä ideointia vaativia, paneelikeskusteluja jne. Reaaliaikainen "chattaily" onnistuu kuitenkin vain, jos osallistujilla on käytössään tietokone ja aikaa käydä samanaikaista keskustelua.

Tänä syksynä kaikki opiskelijat olivat samoissa luentokohtaisissa pienryhmissä, mikä mahdollisti eri aineita opiskelevien keskustelun yhdessä. Isolla massaluennolla on kuitenkin paljon porukkaa, jolloin kenties luentokohtaisia pienryhmiä olisi hyvä olla useampia. Ne olisi syytä kuitenkin muodostaa eri ainealueita yhdistellen eikä järjestää ainekohtaisia keskusteluryhmiä. Lisäksi pienryhmiä voisi kesken luentosarjan kenties kerran vaihtaa, jotta veri vaihtuisi ja tutustuttaisiin toisiinkin. Eräs opiskelija kaipasi jo nyt pilotin aikana jopa luennolla opiskelijoiden keskinäistä esittäytymistä. Se tuskin on suurilla luennoilla mahdollista eikä kaikki sitä edes varmaan haluakaan. Kuitenkin jatkossa voisi pienryhmät aloittaa itsensä esittelyillä; tuolloin ei välttämättä paljastaisi kasvojaan, mutta kertoisi persoonastaan jotakin. Opiskelijoita voisi opastaa antamaan itsestään kurssiin nähden relevantteja tietoja, jotka myöskin voisivat edesauttaa opiskelijoiden verkostoitumista. Näin voisi kenties lähteä syntymään esim. ainerajoja rikkovia yhteisiä projekteja. Pienryhmien lisäksi voisi keskustelualueella olla edelleen vapaasatama, jossa kaikki voisivat käydä kommentoimassa ja keskustella varsinaisten pienryhmien ulkopuolella.

Kurssivastaavana koin kaikinainen ohjauksen tärkeäksi. Ensinnäkin opiskelijoilla oli kysymyksiä koskien itse kurssia ja muitakin käytännön tiedusteluja, joihin olin vastaamassa sekä fyysisesti luennoilla että verkossa. Jätin myös tilaa muiden opiskelijoiden auttaa toisiaan, mitä tapahtuikin. Keskustelualueella koin tärkeäksi sallivan ja erilaisuutta ymmärtävän ilmapiirin vaalimisen, jottei syntyisi "nopeat vievät hopeat" - tilannetta: osaavimmat eivät aina muista, etteivät kaikki ole samassa pisteessä ja keskustelu menisi muilla "yli hilseen". Mielestäni oli hyvä muistuttaa, että opiskelijoita ja kanssaihmiä on moneksi.

Muutamissa yhteydenotoissa huolena oli puhtaasti tekniset ongelmat: välineiden saatavuus (koneille jonoja ja niitä on käytössä kampuksella vähän) ja välineiden temppuilu. Joillakin välineet temppuivat ehkä osaamattomuudenkin vuoksi, mutta yleensä ottaen opiskelijat kokivat WebCT:n "älyttömän helpoksi" käyttää. Jotkut opiskelijat tosin valittivat, että heidän kirjoittamansa viestit jostain syystä hävisivät. Syy tähän selvisi vasta kurssin lopulla: vika oli todennäköisesti selaimessa. Koska Explorerin tiedettiin tuottavan ongelmia mm. ääkkösissä, suosittelin kurssin alussa Netscapen käyttöä. Kaikki eivät tuota tietoa saaneet tai muistaneet. On myös täysin mahdollista, että tietoliikenneyhteyksissä saattoi olla jotain vikaa. Aika monelle kuitenkin WebCT:n käyttäminen oli positiivinen kokemus; jopa niin, että he ilmoittivat olevansa kiinnostuneita osallistumaan uudellekin kurssille, jossa WebCT on käytössä. Toiset taas toivoivat, ettei näitä olisi liikaa. Opiskelijoille ei

verkko-opiskelu ole vielä tuttua, joten se saatetaan kokea työlääksi. Samoin, ainakin toistaiseksi, verkkokurssit suosivat niitä, joilla on tietokone tai hyvät mahdollisuudet käydä usein osallistumassa.

Käydyt keskustelut on tarkoitus säilyttää mahdollista tutkimuskäyttöä varten. Kurssin koko WebCT-ympäristö pakataan pienempään muotoon ja tallennetaan backup-kopiona atk-keskuksen kovalevyille. Keskustelualue on tammikuun 2001 loppuun asti auki. Tämän ja kurssitietojen lisäksi WebCT:n kotisivulla oli 1) kysely opiskelijoiden tieto- ja viestintäteknikan osaamisesta; 2) viikon vinkki, johon laitoin käytännön teknisiä tms. pikkuohjeita; 3) linkki humdrumiin opintokokonaisuuden verkkosivuille; ja 4) kurssipalautelomake sähköisessä muodossa (samat kysymykset kuin viimeisellä luennolla kerätyssä paperiversiossakin). Eräs tarkkaavainen opiskelija arveli, että WebCT:tä voisi käyttää vielä monipuolisemminkin. Siinä hän osuikin oikeaan.

c) Perustaidot: tukipaketti

Uusien opiskelijoiden opintojaksossa tukipaketti on valinnainen ja koskee tieto- ja viestintäteknikan perustaitoja: lähinnä tekstinkäsittely, käyttöjärjestelmä, sähköposti, www-sivujen käyttäminen ja kirjaston peruskäyttö tietotekniikan kannalta. Musiikkitieteissä näiden lisäksi voidaan edellyttää äänenkäsittelyn perusteet sekä ainakin viestintätieteissä myös kuvankäsittelyn perusteet, käsitteet ja taidot. Opintojaksossa tarjotaan tukipakettia sellaisille opiskelijoille, jotka eivät ole hankkineet perustaitoja ennen yliopistoon tuloaan tai ne eivät kaikilta osin ole riittäviä. Koska opiskelijoiden taitotasot tiedettiin heterogeeniseksi, tärkeää oli löytää jokin toimiva keino kartoittaa tukipakettilaisten tarve.

Tietostrategiassa osittain myös tähän kartoitukseen oli kaavailtu näyttökoemahdollisuuden järjestämistä, joka vapauttaisi opiskelijat, jotka jo hallitsevat tieto- ja viestintäteknikkaa. Näyttökokeiden järjestäminen kuitenkin vaatisi melko suuria resursseja eikä siihen ollut syytä ryhtyä. Syksyllä 2000 laadin Pertti Hurmeen, Miikka Salavuon sekä Pirkko Uusi-Penttilän (kirjasto) avustuksella perustaitojen arviointia varten verkkoon itsearviointilistat, jossa puretaan auki hyvän osaamisen minimivaatimukset. Esimerkiksi millaisilla tekstinkäsittelyn taidoilla jo pärjää. Ajatuksena on, että kukin voisi verrata omia perustaitojen osaamistaan hyvän osaamisen minimivaatimuksiin: jollei taidot taitoalueilla täytä lainkaan tai osittain minimivaatimuksia, opiskelijaa kehoitetaan osallistumaan perustaitojen tukipakettiin. Mikäli opiskelija tunnistaa osaavansa minimi, tukipaketti on tarpeeton. Tavallaan perustaitojen osaaminen on "pakollista": kaikilla toivotaan olevan perustaidot hallinnassa ennen alakohtaisten taitojen osuuksia.

En ennättänyt tehdä verkkoon itsearviointilistoja riittävän ajoissa niin, että ne olisivat ennättäneet kaikkien uusien opiskelijoiden perehdyttämisyksikön alkuun. Näin ollen järjestelmällinen uusien opiskelijoiden kartoitus ei ollut pilottisyksynä mahdollista. Kuitenkin ruotsin laitoksella listat esiteltiin opiskelijoille kalvoilta erään tunnin yhteydessä. Tuloksena oli, että n. 6 opiskelijaa yli 30:stä uudesta koki olevansa selvästi alle minimin. Tämä tulos voisi olla suuntaa antava "nollatason" opiskelijoiden määrästä. Muutkin n. 24 opiskelijaa olivat kyllä

kiinnostuneita koulutuksesta, mutta heidän tarpeensa saattoivat olla yli tukipaketin. Nollatasolaiset olisi tärkeintä saada ensimmäisen vuoden syksyllä tukipakettiin, jotta he pääsisivät muiden kanssa nopeammin kutakuinkin samoilte kalkkiviivoille ainakin perustaitojen osalta.

Etnologian laitoksella puolestaan opiskelijatutor oli käynyt läpi itsearviointilistoja uusien opiskelijoiden kanssa. Häneltä saamani palautteen perusteella, listat toimivat suhteellisen hyvin. Joitakin pieniä tarkennuksia hän kuitenkin esitti. Esimerkiksi olisi syytä määrittää hieman tarkemmin mm. riittääkö, että osaa lähettää sähköpostiviestin vain yhdelle vai kuuluuko hyvään osaamiseen myös osoitelistojen tekeminen. Tärkein palaute kuitenkin koski tämän itsearvioinnin organisointia. Opiskelijatutorin kommentti tuki omaakin käsitystäni siitä, että uusien opiskelijoiden kanssa tämä kartoitus tulee tehdä ohjatusti. Nollatasolla olevat opiskelijat eivät itse osanneet käyttää selainohjelmaa ja lukea www-sivuja, jolloin itsearviointiin tarvitaan tutorin opastusta. Tämä tulisikin saattaa osaksi opiskelijatutoreiden työtä lukuvuoden alussa aivan kuten muikin opintojaksosta tiedottaminen. Vain ohjatulla toiminnalla voidaan varmistaa, että jokainen uusi opiskelija tekee tämän kartoituksen ja että tukipakettisysteemiin ohjaututaan organisoidusti ja tehokkaasti.

Tukipakettia varten tutkittiin mahdollisuutta hyödyntää jo olemassa olevaa koulutustarjontaa. Informaatioteknologian tiedekunnan järjestämä ja muille kuin matemaattis-luonnontieteellisen ja informaatioteknologian tiedekunnille tarjottu YLE14-yleisopintopaketti piti sisällään käytännön harjoitusten demokurssin. Demot vastaavat sisällöiltään hyvin pitkälti tukipaketin tarpeisiin. Käytännön harjoitukset sisältävät yhdeksän kaksoistuntia, joiden aikana harjoitellaan käyttöjärjestelmää, tekstinkäsittelyä ja verkkoviestintää suurena osuutena sekä näiden lisäksi jonkun verran Excelliä, Powerpointtia ja skannerin sekä www-sivun laatimisen alkeita. Kurssi ja sen vetäjät ovat saaneet oikein hyvää opiskelijapalautetta, joten tässäkin mielessä demot ovat hyvä valinta tukipaketiksi. Tämä järjestely ei kuitenkaan koskenut viestintätieteiden ja musiikkitieteiden opiskelijoita, joille on laitoksen puolesta järjestetty omat tukipakettisysteeminsä.

Olin yhteydessä YLE14:n vastuulehtorin, Pekka Makkoseen sopiakseni hänen kanssaan tukipakettikuvioista. Aluksi ongelmana oli, että demot olivat osa laajempaa opintoviikkipakettia, ja demojen suorittaminen erillisenä osuutenaan olisi tuottanut vaikeuksia jakaa opintoviikot oikein (sekä opiskelijoiden että tietojenkäsittelytieteiden laitoksen tulosvastuullisuuden kannalta). Pekka Makkonen kuitenkin ehdotti järjestelyä, että demot irrotetaan hallinnollisesti omaksi osakseen, jotta opintoviikko voidaan demoista jakaa erillisenä kokonaisuutenaan. Informaatioteknologian tiedekunnan hallintopäällikkö antoi tälle vielä siunauksensa. Tukipaketti on siis kokonaisuudessaan yksi opintoviikko, ja menee hallinnollisesti YLE14-koodin alle (muuten humanistisessa tiedekunnassa opintojakson koodi on HTK010, valinnaiset kieli- ja viestintäopinnot).

Tapasin myös Pekka Makkosen joulukuussa. Tapaamisemme aiheena oli keskustella tarkemmin tukipaketista. Yritin laitoksilta saamani palautteen perusteella vaikuttaa esim. tukipakettiryhmien aikoihin, mutta niissä on aika vähän liikkumatilaa. Opiskelijoille on tarjolla sekä syksyllä että keväällä (mahdollisesti myös kesälläkin) useita ryhmiä eri aikoihin. Toin kuitenkin esille

ongelman: kurssin suunniteltu pakollisuus nostaa kerralla tukipakettiin pyrkivien määrää. Suurin paine saattaa osua syksylle, etenkin kun järjestelmällisen itsearviointin jälkeen suositellaan tukipakettia kaikille nollatasoisille. Syksyllä 2000 jäi jo näillä järjestelyillä porukkaa rannalle. Esitinkin ajatuksen, josko humanisteille olisi mahdollista järjestää oma ajankohta, jolloin tukipakettiryhmiä olisi vain humanistisen tiedekunnan opiskelijoille. Jotta humanistien omia ryhmiä voisi korvamerkitä, tulisi tarkemmin tietää, mikä on todellinen tukipaketin tarvitsijoiden määrä ja kuinka moni olisi halukas ottamaan sen heti syksyllä. Periaatteessa tietojenkäsittelytieteiden laitoksella suhtaudutaan oikein myönteisesti "asiakkaan" toiveisiin, mutta jatkossa tulee vielä käydä keskusteluja tukipakettijärjestelyjen osalta.

Syksyllä 2000 kyselyyn (ks. LIITE3) vastanneista muutama ilmoitti käyneensä tukipaketin, ja olleensa siihen tyytyväisiä. Muutama kertoi suorittaneensa sen jo aiemmin, esim. osana avoimen yliopiston opintoja. Osa opiskelijoista ilmoitti ottavansa tukipaketin keväällä. Syksyn ryhmät täyttyivät nopeasti, mutta kevään ryhmiin on kuulemma yleensä aina enemmän tilaa. Pari opiskelijaa kiinnostui tukipaketista kyselyn myötä; kaikki luennoille osallistuneethan eivät kunnolla olleet nähtävästi saaneet riittävästi tietoa koko opintokokonaisuudesta. Tukipaketistakin tiedottamista tulee jatkossa tehostaa. Opiskelijoille on myös syytä painottaa, että koko YLE 14-paketti (2-3 ov) on mahdollista suorittaa. Syksyllä 2000 nimittäin pari opiskelijaa luuli virheellisesti, että vain demot saa suorittaa.

Luentosarjalle osallistuvilta siis kyseltiin (ks. LIITE 2) tieto- ja viestintäteknikkakoulutuksen erityistarpeista—myös tietostrategiassa mainittu toimenpide. Perustaitojen taitotasojen arvioinnin lisäksi, opiskelijoilta tiedusteltiin perustaitojen lisäkoulutustarpeita. He toivoivat seuraavia: taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä (pitemmälle menevä), piirustusohjelmia (esim. CorelDraw), www-sivujen tekeminen, lisää Powerpointtia. Myös tiedonhakua internetistä toivottiin.

Perustaitojen minimivaatimukset täyttävälle opiskelijajoukolle olisikin varmaan syytä tukipaketin ohella tarjota mahdollisuuksia lisäkoulutukseen/tiedottaa tutoreiden kautta tehokkaammin jo olemassa olevasta koulutuksesta. Yllämainittujen taitojen kurssitusta tarjoaa atk-keskus, mutta opiskelijat eivät oikein tuntuneet tietävän kunnolla tarjonnasta (kurssit ovat varsinaisesti henkilökunnalle, mutta opiskelijat pääsevät maksutta mukaan, jos ryhmiin mahtuu). Tutoreiden kautta voisi uusia opiskelijoita myös ohjata kirjaston koulutukseen: <http://www.jyu.fi/library/koulutus/ohjelma.html>. Osittain internet tiedonhakuniksejä voisi harjoitella osana luentosarjaakin vaikkapa erilaisten tiedonhakutehtävien kera. Lisäksi keräsin humdrumiin linkkejä internetissä oleviin itseopiskelumateriaaleihin, joita tutorit voisivat järjestetymin mainostaa ja opiskelijat opiskella itse tai muodostamalla halutessaan esim. opintopiirejä.

d) Alakohtaiset taidot

Laitosvierailun jälkeen pidin laitoksiin yhteyttä lähinnä tiedustelemalla alakohtaisten taitojen suunnittelun mahdollista edistymistä sekä tiedottamalla, millaisia alustavia suunnitelmia on syksyn aikana syntynyt (mahdolliset yhteistyömuodot?). Suunnittelut ovat edelleen erilaisissa vaiheissa. Tämän hetkisten tietojen mukaan suurin osa laitoksista toteuttaa alakohtaisten taitojen kursseja ensi lukuvuoden puolella. Tosin alakohtaisuuksia on ollut osittain syksyllä 2000 taidehistoriassa, jossa myös luentosarja oli pakollisena osana perusopintojen praktikumia. Musiikissa ja viestintätieteissä alakohtaisten taitojen kurssit ovat jo olemassa. Kevään 2001 aikana lienee tarpeen vielä tiedustella uudelleen laitoksien tilannetta.

Seuraavassa koonto tiedossani olevista suunnitelmista:

- Suomi: syksyllä 2001 (2.vuoden opiskelijoiden) tiedonhaku omalta alalta (kirjaston tiedonhaun taidot) integroituna proseminaariin. Suomessa opintojakso on opintoviikollisesti perusopintojen puolella vapaavalintaisena.
- Venäjä: kyrillikka keväällä 2001?
- Ranska: WebCT:n käyttö ?, aloitettu syksyllä 2000
- Saksa: Cosmas korpusohjelmaan perehdyttäminen
- Englanti ja ruotsi: Opefi II koulutettavien projektina
- Taidehistoria: kuvankäsittely, syksy 2001
- Taidekasvatus: mahdollisesti sama kuin edellä ?
- Kirjallisuus: kirjallisuuden verkko-opetus, syksy 2001?
- Historia: keväällä 2002, pilottikurssi, sisältö keskustelun alla
- Etnologia: mahdollisesti taideaineiden kanssa jotain yhteistä, auki.

Liitteessä 2 olevasta kyselyn koosteesta käy ilmi opiskelijoiden käsitykset sekä opiskelun aikana että tulevaisuudessa tarvittavista alakohtaisista taidoista. Kaikki eivät luonnollisestikaan osanneet sanoa, mitä ne ovat tai voisivat perustaitojen lisäksi olla. Opiskelijoilla itsellään siis saattaa olla aika vähän käsitystä eivätkä he osaa välttämättä vaatia tiettyjen taitojen opettamista laitoksilla. Muutamien laitoksien suunnitelmissa näyttää korostuvan lähinnä opiskelun aikana tarvittavat taidot. Kuitenkin laitoksien kanssa palaveroidessani nostin esille työelämän tarpeidenkin tarkastelun yhtenä lähtökohtana alakohtaisten suunnittelulle; työelämän tämän hetkisiä tarpeita voisi kenties enemmänkin käyttää suunnittelussa apuna.

IV LOPUKSI

Strategiassa mainitaan seuraavat kokonaistavoitteet: "Opiskelijat oppivat tieto- ja viestintätekniikkaa kiinnostuksensa ja tulevien työtehtäviensä laajuudelta sekä ymmärtävät tieto- ja viestintätekniikan merkityksen yhteiskunnassa ja työelämässä. Osa opiskelijoista oppii tieto- ja viestintätekniikan perustaidot; osa perehtyy syvällisesti tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen omalla alueella." Uskoisin, että näihin tavoitteisiin ollaan syksyllä 2000 käynnistyneen koulutuksen kautta osittain jo päästykin.

Seuraavien kohtien suhteen tulisi vielä tehdä suunnittelutyötä:

- Opiskelijatutoreiden valjastamiseksi olisi laadittava kirje, jossa annetaan yhdenmukaisesti ohjeita opintojakson tiedottamisen ja tukipakettitarpeiden kartoittamiseksi. Mitä kautta tutoreiden koulutus hoidetaan ja miten/kenen kautta se ohjautuu?
- Edelleen opintojakson tiedottamista tulee tehostaa. Kieli- ja viestintäopinnoista on tiedotettu muilta osin kielikeskuksen sivuilla. Tämän opintojakson tiedot on syytä lisätä sinne ja/tai linkittää kielikeskuksen sivuille. Myös tiedekunnan opinto-oppaaseen ja ohjelmaan on syytä päivittää opintojakson tiedot (status—valinnainen vai pakollinen, koodit jne.). Milloin ja kenelle nämä tulee ilmoittaa?
- Strategiassa puhutaan meritoitumisesta. Tulisiko tv-t-osaaminen jotenkin saattaa näkymään tutkintotodistuksessa? Miten osaaminen tulisi tuolloin osoittaa? Mikä on tämän tv-t-opintojakson suhde meritoitumiseen?
- Mikä on "Tieto- ja viestintätekniikan perusteet humanisteille"-opintojakson status uusissa tutkintovaatimuksissa v.2002-2004? Lukuvuonna 2000-2001 ja ensi vuonnakin vielä se on vielä valinnainen, jolloin luentoja ja alakohtaiset suoritukset voidaan ohjata koodin HTK010, valinnaiset kieli- ja viestintäopinnot, alle. Mikäli tämä opintojakso on uusissa vaatimuksissa määritelty pakolliseksi, tulisi kurssille a) uusi koodi sekä b) sen asema suhteessa muihin pakollisiin kieli- ja viestintäopintoihin olisi määritettävä. Jääkö jatkossa jotain pois vai lisätäänkö opintoviikkovaatimuksia pakollisten opintoviikkojen osalta? Tv-t-opintojaksosta pakollisia opintoviikkoja on 2-3 (luento ja alakohtaiset taidot). Tukipaketin opintoviikon sen sijaan voi jatkossakin laskea valinnaisten puolelle (koodin YLE14 mukaisesti).
- Tarvitaanko opintojaksolle edelleenkin tulevaisuudessa kurssivastaavaa/koordinaattoria hoitamaan käytännön järjestelyjä, tiedottamista, opiskelijoiden ohjausta jne.?

LIITTEET

LIITE 1: Tiedot- luentosarjan aikataulu.

LIITE 2: Kysely syksyllä 2000 luentoja opiskelevien tieto- ja viestintätekniikan taidoista: kooste.

LIITE 3: Syksyn 2000 luentoja kurssipalaute: kooste.

LIITE 1: Tiedot- luentosarjan aikataulu.

**TIETO – JA VIESTINTÄTEKNIIKAN PERUSTEET
HUMANISTEILLE**

”Humanisti tietoyhteiskunnassa- inhimillinen tekijä”

Luentosarja syksy 2000
Perjantaisin 10-12 M 103

13.10.	WebCt –perehdytys +
Elämää tietoyhteiskunnan tekstiviidakossa	Minna-Riitta Luukka
20.10.	Tietotekniikan toteutumaton potentiaali	Tuomas Lukka
27.10.	Tietokonevälitteinen viestintä	Pertti Hurme
3.11.	Oppiminen ja opetus tietoverkoissa	Peppi Taalas
10.11.	EI LUENTOA	
17.11.	Sisältötuotanto	Jari Järvinen ja Miikka Salavuo
24.11.	Näkymiä tietoyhteiskuntaan	Risto Heikkinen
1.12.	Multimedia	Ilkka Kuukka ja Kai Tuuri

LIITE 2: Kysely syksyllä 2000 luentoajaksolla opiskelevien tieto –ja viestintätekniiikan taidoista: kooste

Kyselyyn vastasi: 61 opiskelijaa, 60 WebCt.n kautta, 1 sähköpostitse.

SUKUPUOLI: 48 naista, 13 miestä

PÄÄAIINEET:

Humtdk		Muut	
-englanti	2	-sociologia	3
-etnologia	2	-kasvatust.	1
-historiat	5		
-kirjallisuus	2		
-poh.fil	5		
-rom.fil	1		
-taidehistoria	6		
-taidekasv.	1		
-journalist	6		
-yhteistöv.	11		
-puh.viest.	9		
-suomi	7		

PERUSTAIIDOT	1. Hyvä	2. Riittävä	3. Jonkin verran	4. "Nolla"
tekstinkäsittely	25	26	10	-
käyttöjärjestelmä	6	25	24	6
sähköposti	23	26	11	1
www-sivut	11	25	20	5

LISÄKOULUTUKSEN TARPEET

perustaidot

taulukkolaskentaa, www-sivut, powerpoint, piirustusohjelmat, tekstinkäsittely, hakupalvelimet, internetin hakutaidot, sähköpostin "erikoisuudet" miten milläkin koneella pääsee sähköpostiin.

tarpeet opiskelun aikana

multimedia, www-sivujen laatiminen, medialukutaito, kuvankäsittely, taitto-ohjelmat, tietokannat, katalointi, tilasto-ohjelmat, WebCT,

Kommentti: "kielten opiskelijana en usko, että tulen ainakaan perus- ja aineopintoihini tarvitsemaan kovinkaan paljon muita tv-taitoja, mutta tulevaa ammattiani tai alaani varten ne todennäköisesti tulevat olemaan hyvinkin olennaisia"

tarpeet tulevissa työtehtävissä

- digitaalisen median perusteet, "tarvitsen todennäköisesti sellaisia taitoja, joita ei ole vielä kehitettykään", samat kuin edellisissä, monipuoliset taidot, ei osaa sanoa (monta), videoneuvotteluyhteydet, multimedia, opettajan työssä tiedonhakua internetistä + "olisihan se mielenkiintoista järjestää kurseja verkossa, opintomateriaalin valmistaminen, intranetin ja ekstranetin hallintaa, kuvankäsittely, verkkoviestinnän taidot.

KOMMENTTEJA

- "En koe olevani humanisti siinä mielessä kuin mitä kurssin määritelmä olettaa. Minulle tietotekniikka..on luonnollinen osa joka päivä..joten olen tutustunut niiden..toimintaan ns. syvällisestikin".
- "Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö on yhtä tervanjuontia"
- "Yläasteaikoina inhosin tietokoneita, mutta nykyään olen huomannut, että loppujen lopuksi (se on) hyvin yksinkertaista."
- "Ihmettelen kovasti, että siihen kiinnitetään liian vähän huomioita. Itselläni ei esim. peruskoulu- tai lukioaikana ollut yhtään tietotekniikkaan liittyvää opetusta. Päätäjien olisi tajuttava sijoittaa rahaa siihen eli koulujen olisi saatava enemmän rahaa tähän tarkoitukseen. Lisäksi pitäisi kehittää opettajien tietotekniikan perustaitoja, ne ovat aika surkeat useimmissa tapauksissa."
- " Nykyajan opiskelija ei pärjää ilman tietotekniikkaa, joten jokaisen pitäisi hallita edes perustaidot.
- "Hankaluutena se, että pienikin ongelma koneen kanssa saa menemään paniikkiin"
- "Välillä tulee pulmatilanteita, mutta niistä olen aina tuntunut selviävän maalaisjärjellä":
- "Tietokoneilla on oma pirullinen persoonallisuutensa, jonka kanssa toimeen tulemisessa ei auta minkäänlaiset taidot. kyse on onnesta."
- "kupla. kiinnostuneet jakavat tietoa jo kiinnostuneille"
- "lisää verkko-opetusta!"
- "viime aikoina tullut tutummaksi. aiemmin olin teknologiafoobikko."
- "yleensä kaikki tietotekniikkaan liittyvä on aina helpompaa ja kivempaa kuin etukäteen oletti! Hyvä esimerkki on tämä kurssi. Konepula vaivaa yliopistolla!"
- "Nopeasti kehittyvä tekniikka pudottaa helposti hitaat hämäläiset pois kelkasta, mikä tarkoittaa sitä, että omaa tieto- ja viestintätekniiikan tuntemusta olisi pyrittävä "päivittämään" mahdollisimman usein. Jos tekniikka ja sen tarjoamat mahdollisuudet eivät tunnu sydämen asioilta, jää helposti jälkijunaan ja tavallaan "syrytyy" tietoyhteiskunnasta. Siinä mielessä tämä kurssi onkin ollut hyödyllinen, että se on tavallaan pakottanut pohtimaan omaa asemaa tieto-/informaatioyhteiskunnassa, ja selvittämään itselleen mitä olisi vielä hyvä oppia/opetella, jotta pysyisi jollain lailla "trendissä" mukana.

LIITE 3: Syksyn 2000 luentojakson kurssipalaute: kooste.

Yhteensä 66 opiskelijaa antoi palautetta. WebCT:n sähköistä palautelomaketta käytti 37; perinteiselle paperille palautteensa raapusti 29.

1. Mistä ja miten sait tietoa luentosarjasta (sisällöstä, aikataulusta, arvioinnista jne.)?

- opetuksen yhteydessä
- ensimmäisellä luennolla tarkemmin+ humdrum + WebCT
- ilmoitustaululta, sähköpostitse

2. Toimiko tiedottaminen a) ennen luentosarjaa ja b) luentosarjan aikana riittävän tehokkaasti? Jollei, miten parantaisit sitä jatkossa?

- a) viestintätieteissä sekaannusta aiheutti ristiriitaiset tiedot ilmoittautumiskäytännöstä; sisällöstä, suoritusmuodoista ja suorituksen täsmällisiä kuvauksia kaivattiin
- b) toimi hyvin (viime hetken muutoksista tosin hankala tiedottaa ajoissa), verkkoon toivottiin tiedotussivua

3. Millaisia odotuksia sinulla oli luentosarjan suhteen? Saitko odotuksillesi vastinetta?

- toivottiin syventävämpää tietoa, vähemmän itsestään selvyyksiä, enemmän humanististen tieteiden ja atk-alan koketuspinoista, ei vastinetta odotuksille
- toisaalta odotukset täyttyivätkin, ei liian korkealentoisia, herätti mielenkiinnon syvällisempään tiedonhankintaan, ei ollutkaan niin vaativa ja mutkikas juttu, kuin olisi luullut
- ei paljoa odotuksia/odotukset matalalla -> ylittyivät

4. Miten arvioisit

a) luentoja

- "enemmän käytännönläheisyyttä, vähemmän termien pyörittelyä
- enemmän perusasiaa, käsitteet selviksi heti alussa, toivottiin eri tasoisia luentoja eritasoisille opiskelijoille

- välillä korkealentoista, mutta paketista löytyi varmaan jokaiselle jotakin, yllättävän hyviä
- värikkäämpiä luennoitsijoita, enemmän asiansa osaavia persoonia
- tylsiä, epätasaisia tasoiltaan
- enemmän tulevaisuuden visioita + tietoyhteiskuntakritiikkiä
- monet luennot eivät joustaneet kuulijoiden mukaan
- parhaat kertoivat selvästi omasta osaamisestaan ja uudesta mielenkiintoisesta näkökulmasta
- keskustelua herättäneet luennot olivat mielenkiintoisimpia
- toisistaan erillisiä, kiinteämpää yhteistyötä luennoitsijoiden kesken, luentojärjestys ontui (lähinnä R.Heikkisen luento), liikaa päällekkäisyyttä, toistoa
- kurssimateriaali netissä plussaa
- paperilla näytti hyvältä, toteutus ontui...
- huono ajankohta"

b) opintojakson suorittamistapaa

- "hyvä, keskustelut kurssin parasta antia, mielenkiintoisia
- parempi kuin tentti
- sopii aiheeseen, pehmeä lasku netin käyttöön, mielekäs
- kaipaa kehittelyä: liikaa viestejä
- liian helpolla opintoviikko
- kirjoittamisen "pakko"-> heikentää keskustelun tasoa
- pienemmät keskusteluryhmät
- tekniset ongelmat ärsyttivät
- viestien samankaltaisuus=kirjoittajilla ei juuri sanottavaa, väkinäistä
- vaatii energiaa ja aktiivisuutta"

c) WebCT:n käyttämistä kurssilla

- "mahdollisesti laajemman keskustelun luentojen aiheista
- uusi, ajasta ja paikasta riippumattomuus viehätti, vapaat kädet osallistua keskusteluun, kun itselle sopii
- voisi käyttää monipuolisemmin
- tulee ajateltua asioita+ kuunneltua muidenkin mielipiteitä, uutta ajateltavaa
- ensin vähän jännitti, mutta älyttömän helppo käyttää, perustaidot korjaantuneet
- suosi niitä, jotka pääsevät koneelle päivittäin/useasti viikossa
- kasvottomana mielipiteet ja osallistuminen helpompaa
- ei pidetty kurssin arvioinnin osana
- keskustelua koneen kanssa, ei ihmisten, turha!
- verkkoujoutta, oma sanominen ei tärkeää
- haluan muillekin WebCT-kursseille
- aluksi innostus, lopulta pakkopullaa
- luentojen ja verkon yhdistäminen OK"

5. Osallistuitko syksyn perustaitojen tukipakettikoulutukseen ? Kerro mielipiteesi koulutuksesta. Vai aiotko osallistua tukipakettiin keväällä?

- osallistui: "positiivinen kokemus, hyvää perusasiaa, tekniset perustaidot; muutama tosin kertoi arvioineensa taitonsa alakanttiin, melko yksinkertaista asiaa
- suurin osa ei katsonut aiheelliseksi osallistua
- pari aikoo osallistua keväällä (aikataulu ei syksyllä käynyt)

Mitä muuta?

- "kiva kurssi, mutta vaikeustasoa pitäisi hieman nostaa"
- joillekin kurssi varmasti oli ihan hyödyllinen ja opettava, mutta henkilökohtaisesti en saanut siitä paljon irti."
- "realistisuutta suunnitteluun"
- "kehitettävää tän kurssin suhteen on, mikä on ymmärrettävää, kun ekan kerran tätä vedetään"
- "hyvä idea tuoda humanistit näinkin pelottavan lähelle teknologiaa. Ehkäpä jossain meissä nörtti sisällämme heräsi ja huutaa lisää tietoa ja taitoa"
- "vaihtelu virkistää tosiaankin, kiitos"
- "kehityskelpoinen idea...WebCT tosiaan välillä oli tukehduuttaa..."
- "lisää tällaisia luentoja, jossa hyödynnetään uutta tekniikkaa ja vierailevia luennoitsijoita. Aiheita voisi vähän miettiä, koska monet asiat olivat niin tuttuja."
- "kurssi pisti ajattelemaan ja olipa hyviä keskustelujakin, eli eiköhän se ainakin yhden ov:n edestä antanut sisältöä..."
- "miksi kaiken pitää olla netissä? aina niitä powerpoint-esityksiä, mielestäni tavalliset kalvotkin toimii (usein myös paremmin!)"
- "luennoille osallistumista voisi edes jotenkin 'palkita'..."
- "tietotekniikan taidot tulisi kartoittaa I vuoden alussa, sen jälkeen jokaisen opiskelijan olisi suoritettava oman tasoisensa peruskurssi I opiskeluvuoden alussa"
- "kurssi oli varmastikin hyvä. Olen vain niin paatunut humanisti, ettei tietotekniikka jaksakaan kiinnostaa pätkän vertaa"
- "ei ole paljon sanottavaa. Ja se on itse asiassa ollut koko kurssin ongelma."

Kiitos palautteestasi—ja hyvää joululomaa!